

MAGYAR

Trendfigyelő

2007. június

Készítette a *Magyar Gazdaságfejlesztési Intézet*
- mgfi -
munkacsoportja

A kutatást vezette és szerkesztette:

Matolcsy György

2007. június

TARTALOM

FÓKUSZ.....	4
Hiteltelen első év.....	4
1. Törés a gazdasági felzárkózásban.....	5
2. Az első gazdaságpolitikai törés 2003-ban következett be.....	7
3. Tovább torzul a magyar gazdaság tulajdonosi- és profitszerkezete.....	9
4. Magyar tőke-paradoxon.....	10
5. Nem vonzzák a magántőkét a magyarországi EU-programok.....	12
6. Egy lehetőség: a kiszervezés.....	13
7. Kifehéredés helyett bérinfláció.....	15
8. Egyre több az elbocsátás a magyar gazdaságban.....	17
9. Volt bevételi alternatíva a kormányzati megszorító politikával szemben.....	18
10. Magasak a cégalapítás költségei Magyarországon.....	19
11. Újabb érv a magán-egészségpénztárak bevezetése ellen.....	21
12. Tovább nőhet a külföldi befektetők piaci súlya a magyar bankrendszerben.....	23
13. Nő a rossz hitelek állománya.....	24
14. Már csak a legkockázatosabb hitelfajta bővül dinamikusan Magyarországon.....	25
15. Továbbra is jelentős az eltérés a német és magyar konjunktúraindexek között.....	26
16. Gazdasági fejlettség és a nők aránya a kormányzásban.....	28

FÓKUSZ

Hiteltelen első év

Egy éve alakult meg a második Gyurcsány-kormány, ezekben a hetekben az üzleti szektor sorra értékeli a kormány egyéves működését. Az értékelések döntő többsége kapkodónak minősíti a kormány munkáját, ezen belül az elindított reformprogramot. A gazdaság vezető szereplői számára a kormányzat egyéves teljesítménye alapvetően hiteltelen, kiszámíthatatlan volt, nem tartják meggyőzőnek és sikeresnek. Egy friss felmérés szerint –Staketing felmérés 2007 május végén, az 50 fős alkalmazotti létszámnál nagyobb cégek körében- a cégek 47 % arra számít, hogy gazdálkodási környezete romlani fog, további 28 % szerint a romlásra utaló jelek erősek, de nincs komoly aggodalomra ok. Csak a megkérdezettek 4 % szerint halad a makrogazdaság kifejezetten jó irányba. A megkérdezettek 55 % szerint a kormánynak elsősorban a TB járulékot kellene csökkentenie, 52 % szerint ezt követi az adócsökkentés igénye, tehát a közép- és nagyvállalati körben a legfontosabbnak az adórendszer átalakítását, a járulékok és adók csökkentését tartják. A kormányzati politika azért hiteltelen, mert nem azt lépi meg, amit a piac vár: adóemeléseket hajt végre adócsökkentés helyett, növeli a TB járulékot a járulékok csökkentése helyett, tehát a kormányzat politikája mögött nincs hitelesség.

Míg a közép- és nagyvállalati kör 2002-ben érezte a legrosszabbnak saját cége növekedési kilátásait – ez a 2001-2003 közötti globális és európai recesszió mélypontja -, addig saját cégének növekedési kilátásait 2007 első félévében háromszor pozitívabban ítéli meg, mint 2002-ben. Saját cégének növekedési kilátásait döntően az exportpiacok miatt jónak ítéli, a magyar gazdaság kilátásait azonban döntően a kormányzat hiteltelen és hibás politikája miatt ennél nagyságrendileg kedvezőtlenebbül ítéli meg.

A közép- és nagyvállalati kör vezetői körében csak 14 % mondja azt, hogy a kormány rendelkezik reformkoncepcióval és a végrehajtásban egyidejűleg bátor és rugalmas. A vezetők 30 %-a szerint a kormány látszólag gyors és határozott, de ez csak látszat és valójában reformlépései koncepciótlanok, átgondolatlanok, időnként gyávák és valójában minden területen gyenge teljesítményt nyújt.

A kormány egyéves teljesítménye azért kifejezetten negatív, mert bár működésének középpontjába a reformokat állította, mégis az üzleti szektor meghatározó része, az 50 fős létszám felett működő cégek, véleménye szerint a reformok területén teljesítménye egyértelműen kudarc. A kudarcot alapvetően nem a makrogazdasági számok jelzik, hanem az, hogy a kormány nem volt képes az általa legfontosabbnak megjelölt politikai és gazdaságpolitikai célnak, tehát a reformnak a hitelességét megteremteni. A javuló költségvetési adatok alapvetően nem a kormányt, hanem az üzleti szektort dicsérik, az üzleti szektorra rótt többlet járulék- és adóterhek révén került több bevétel a költségvetésbe. A kormány teljesítményét az üzleti szektortól függetlenül kezdeményezett reformok mutatják a legjobban, itt azonban még a közép- és nagyvállalati kör véleménye szerint is a kormány egyértelműen gyenge teljesítményt nyújtott.

Még sarkosabb lenne a kép akkor, ha a magyar gazdaság 50 fő alatt foglalkoztató többségének a véleményét is figyelembe vennénk. Ebben a vállalati körben a kormány működése minden területen egyértelműen negatív, hiszen itt nem érződik az export gazdasági teljesítményt stabilizáló, esetenként növelő hatása. Még lesújtóbb lenne a kép, ha nem az üzleti szektor értékelését fogadnánk el, hanem a munkavállalók, nyugdíjasok, fiatalok, tehát a társadalom véleményét: ez a kormány és a kormányfő népszerűségi mutatóinak zuhanásában érhető tetten, ez a megítélés valóban lesújtó.

Trend

1. Törés a gazdasági felzárkózásban.

A magyar gazdaság 1995-2005 közötti tízéves teljesítménye alapján reális volt, hogy 2011-re az egy főre jutó magyar GDP eléri az EU-átlag 75 %-át. Ezzel szemben 2007-2008-ban a gazdaság növekedési üteme alacsonyabb lesz az EU-27-ek, sőt az euro-övezet növekedési üteménél is. 2007-2008-ban tehát megtörik a magyar felzárkózás, miközben valamennyi új tagállam és szomszédos ország gyorsan felzárkózik az Európai Unió átlagos fejlettségi szintjéhez.

Háttér

Az Európai Bizottság felmérése szerint az 1995-2005 közötti időszakban az EU-27-ek egy főre jutó átlagos növekedése 21 % volt, Magyarországé 30 %, Szlovákiáé 50 % és a térségben a magyar gazdasági növekedés egy főre jutó szintje volt a legmagasabb: közel 60 %. A felmérés szerint, ha változatlan növekedési trend érvényesül a 2006-2016 közötti időszakban, akkor Magyarország 2011-ben, Szlovákia 2014-ben és Lengyelország valószínűleg 2016 után érheti el az európai uniós fejlettségi átlag 75 %-át. Szlovénia és Csehország már meghaladta az uniós átlag háromnegyedét. Ebben a pozitív jövőképben hoz változást a magyar gazdaság 2007-2008-as negatív törése. 2007 első negyedében a vártnál kisebb volt a magyar gazdaság lassulása, a magyar GDP növekedési üteme 3 %-os volt, ezzel azonban már alatta maradt az euro-övezet 3,1 %-os és az EU-27-ek 3,2 %-os növekedésének. Amennyiben a magyar gazdaság lassulása a 2007-2008-as időszakban negyedévről negyedévre érvényesül, esetleg a vártnál nagyobb lesz a lassulás, akkor illúzióvá válik az EU-átlag 2011-es elérése.

Ezzel szemben Szlovákiában a 2007 első negyedéves közel 9%-os növekedési ütem azt jelzi, hogy a szlovák gazdaság 2-3 éven belül lekörözi a magyar gazdaságot az egy főre eső GDP szintben és 2014 helyett ennél lényegesen korábban, 2011 körül éri el az európai uniós átlag 75 %-át. Valójában egy magyar-szlovák helycsere történik a régióban: míg korábban Magyarország volt az éllovas, és az 1995-2005 közötti időszakban a magyar gazdaság közeledett a leggyorsabban az európai uniós átlaghoz, addig a 2006 utáni időszakban Magyarország helyét egyértelműen Szlovákia vette át.

Következtetés

A szlovák-magyar helycsere a régió leggyorsabban fejlődő és leggyorsabban felzárkózó gazdaság pozíciójában egyértelműen a 2007-2008 közötti negatív törésnek köszönhető. A 2002-2006 közötti elrontott gazdaságpolitikát a 2007-2008 közötti hibás kiigazítás követi: ez a döntő oka a szlovák-magyar helycserének.

Trend

2. Az első gazdaságpolitikai törés 2003-ban következett be

A magyar közgazdasági szakma liberális csoportja 2001-től lát gazdaságpolitikai törést, véleményük szerint ez vezetett az egyensúly megbomlásához. A jelenlegi gazdasági folyamatok a 2007-es évet jelölik ki a gazdaságpolitikai törés időpontjának, amikortól lassul a magyar gazdaság növekedése, miközben javul az egyensúly. Valójában 2003-ban történt az első gazdaságpolitikai törés mind: a növekedés, mind az egyensúly terén ekkor történt olyan negatív fordulat, amely ma is érezteti hatását.

Háttér

A magyar gazdasági növekedés negyedéves mértékeinek elemzése azt mutatja, hogy 2001 első negyedévében még 5,5%-os volt a magyar gazdaság növekedése, tehát 2000-hez képest még gyorsult is 2001 első negyedévében a GDP növekedése. Ez rendkívül jó adat, mert 2000 első negyedéve után már lassul a magyar gazdaság, ami a nagy exportáló cégek piacain érezhető lassulás következménye: a 2001. évi recesszió előszele már 2000 második negyedévéből érezhető volt. 2001 második és harmadik negyedévében azonban már csupán 4,5 % körüli, míg a negyedik negyedévben már csak 3,6 %-os volt a növekedés. 2002-ben érte el a magyar GDP növekedés az 1997-2002 közötti gazdasági ciklus legalacsonyabb növekedési ütemét: 3,4 % volt a növekedés. Az igazán érdekes azonban az, hogy 2002 harmadik negyedévében már újból gyorsul a gazdaság növekedése majdnem 4%-os szintre, míg 2002 negyedik negyedévében 4,2%-os a növekedési üteme. 2000 második negyedévéből kezdve folyamatosan érezni a globális európai recesszió előszelét, 2001 közepétől azután az amerikai gazdaság valódi recesszióba került, amelyet néhány negyedéves késéssel az Európai Unió is követ. Ez az oka annak, hogy a 2001 első negyedévében még 5,5 %-os kitűnő növekedési adat az év végére 3,5 % alá került. Mi az oka azonban annak, hogy miközben egyre erőteljesebb a recesszió, a magyar gazdaság 2002 harmadik és negyedik negyedévében ismét gyorsul?

Ez döntően a 2000-ben indult Otthonteremtési Program, a 2001-ben indult Széchenyi Terv gazdaságfejlesztési program, valamint a 2001-2002-ben végrehajtott „választási”

jövedelmi politika, például a minimál bér emelésének a következménye. Az amerikai recesszió 2003 közepéig tartott, az európai lassulás, esetenként recesszió is 2003-ban véget ért. Mi az oka azonban annak, hogy a magyar gazdaság 2003 első félévében érte el eddigi legalacsonyabb növekedési ütemét? Talán még fontosabb kérdés: mi az oka annak, hogy míg a térség többi államában a 2004-től újból általános globális és európai konjunktúra a 6-10 % közötti növekedési sávba húzta fel a gazdaságok növekedését, addig a magyar növekedési adatok kiváló globális konjunktúra, a magyar export teljesítmény kétszámjegyű dinamikus bővülése ellenére sem mentek fel egyetlen negyedévben sem 5 % fölé? Miközben a szlovák növekedési ütem 2007 első negyedévében már 9 % közelében járt, addig ugyanebben az időben a magyar növekedési ütem ennek csupán harmada: miért történt meg a szlovák-magyar helycsere a növekedésben?

2002 őszétől már érezhető volt negatív gazdasági fordulat, ami valójában 2003-ban jelent meg először a számokban, ez az első gazdaságpolitikai törés éve, mert ezt követően a magyar gazdaság már nem tudta kihasználni a globális és európai konjunktúra felfelé húzó hatásait.

Következtetés

A gazdaságpolitikai hibák árnyéka igen hosszú. A magyar gazdaság az 1997-2002 közötti gyors növekedési szakaszt követően 2003-ban éli át azt a gazdaságpolitikai törést, amelyből máig nem tud kijönni. A 2003-as gazdaságpolitikai törés igazi oka természetesen a 2002 őszétől érvényesülő gazdaságpolitikai fordulat. Ez először a recesszióban még csökkenő növekedési trendhez, majd konjunktúrában a versenytársakétól lényegesen elmaradó GDP növekedési adatokban jelenik meg.

Trend

3. Tovább torzul a magyar gazdaság tulajdonosi- és profitszerkezete

2006-ban mintegy 9 milliárd dollár külföldi működő tőke jött Magyarországra, ez egyértelműen a régió egy főre eső legmagasabb adata. Az egy lakosra jutó külföldi tőkeállomány Észtország után a második legmagasabb Magyarországon. Ezzel szemben az 50 fő alatti magyar mikro- és kisvállalati kör pozíciói folyamatosan romlanak és az 50 fő feletti közép- és nagyvállalati körben is egyre magasabb a külföldi tőke aránya. Ez a magyar gazdaság tulajdonosi- és profitszerkezetének további romlását jelzi.

Háttér

Az egy lakosra jutó külföldi tőkeállomány 2007 elején Magyarországon 6000 euro volt, ennél csak az észt 9500 euros adat jobb. Az egy főre jutó külföldi tőkeállomány Csehországban nem éri el a 6000 eurót, Szlovákiában 3000 euro és Lengyelországban kismértékben 2000 euro felett van, így a magyar gazdaságba áramlott külföldi tőkeállomány egy főre eső szintje mintegy háromszorosa a lengyel adatnak és kétszerese a szlovák adatnak. Az első pillantásra jó hírek visszájára fordulnak akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a külkereskedelmi mérleget javító exporttöbblettel szemben áll a fizetési mérleget rontó külföldi tőketulajdonosok jövedelme.

A hivatalosan kimutatott, külföldi tőkeállományra vetített tőkejövedelem Szlovákiában 10 % felett volt 2006-ban, a cseh, lengyel és román gazdaságban 10 %-os szintet ért el, Magyarországon a hivatalos adat 8 %-ot ért el. Ezzel szemben a valóságos – a költségtényezőket is figyelembe vevő – tőkejövedelem valamennyi országban a 15-25 %-os sávban van, Magyarországon 20 % feletti a szint. 2001-2003-ban a befektetők jövedelmük nagyobbik részét még újra befektették a közép- és kelet-európai gazdaságokba, azonban 2004-2006 között már folyamatosan nő a repatriált jövedelmek aránya. 2006-ban a repatriált jövedelem aránya Magyarországon 83 %-ot ért el, 73 %-os szlovák, 50 %-os cseh és lengyel szint mellett. A 2006-os magyar választási év, valamint az őszi politikai eseménysorozat tehát nem az egyedüli oka annak, hogy Magyarországon

nő a külföldi tőkejövedelmek magyar gazdaságból való kivonása, tehát a tőkerepatriálás. Szlovákiában nem volt hasonló politikai eseménysorozat, mégis a 73 %-os szlovák adatot a 83 %-os magyar jövedelem repatriálási adat csupán 10 % ponttal múlja felül. Ez mutatja, hogy a külföldi tőketulajdonosok stratégiájában egyre nő a tőkejövedelmek repatriálásának a szerepe. Ebből következik, hogy a hazai tulajdonú gazdasági szektor folyamatos térvészése a magyar gazdaság tulajdonosi- és profitszerkezetében állandósítja a fizetési mérleg problémát, valamint a növekedési problémát.

A külföldi tőkejövedelmek egyre magasabb arányt képviselnek a teljes magyar gazdaság által megtermelt tiszta jövedelmekből, ezeknek pedig egyre nagyobb arányban kerül sor repatriálásra. A külföldi tőkebefektetések tehát a beáramlást követő első években jelentősen gyorsítják egy adott közép- és kelet-európai ország növekedését, majd a tőkejövedelmek repatriálásának megugrása révén megkezdődik a növekedést lassító hatásuk.

Következtetés

A magyar gazdaság gyenge GDP növekedési adatai, valamint a felborult egyensúlyi mutatók okai között jelentős mértékben ott találjuk a külföldi tőkejövedelmek egyre növekvő repatriálását. Miután a térségben – Észtországot leszámítva – Magyarországra áramlott messze a legtöbb külföldi működő tőke, ezért itt érezni a legerősebben a külföldi tőkejövedelmek repatriálásának negatív hatásait. Ez egyben a magyar gazdaság tulajdonosi- és profitszerkezetének további romlását vetíti elő.

Trend

4. Magyar tőke-paradoxon

Annak ellenére, hogy a húsz közép- és kelet-európai régióba tartozó ország közül az egy főre eső külföldi működő tőke állományban Magyarország a második helyen szerepel, a térségre vonatkozó befektetés vonzási rangsorban már húsz ország közül csupán a kilencedik helyen állunk. A külföldi beruházások szempontjából vonzó gazdasági környezetet vizsgálva azonban Magyarország pozíciói évről-évre romlanak annak

ellenére, hogy itt a második legmagasabb a tőkebeáramlás mértéke. Mi lehet az oka ennek a tőke-paradoxonnak?

Háttér

Magyarország a közép- és kelet-európai régió húsz országa közül elsőként nyitotta meg piacait 1989-től a külföldi tőkebefektetések előtt. Ez először privatizációs tőkebeáramlást eredményezett, majd 1992-től felfutottak a zöldmezős külföldi tőkeberuházások is. Csehország, Szlovákia, Románia, Bulgária, Lengyelország és a térség többi állama csak 3-7 éves késéssel követte a magyar stratégiát, így Magyarország gyakorlatilag az 1990-es évtized egészében őrizte vezető szerepét a külföldi működő tőke beáramlások területén. Ennek következményeként a hivatalos magyar GDP termelésben a külföldi tőkével működő szektor már 50 %-os részesedést ért el, miközben a teljes foglalkoztatottnak csupán 25 %-át adja. A hivatalos tőkejövedelmekkel szemben a valóságos tőkejövedelmeket vizsgálva igen valószínű, hogy a külföldi tulajdonú szektor a Magyarországon létrehozott tiszta jövedelemnek mintegy kétharmadát állíthatja elő, és ennek döntő részét költségelszámolások keretében repatriálja az országból. Első pillantásra úgy tűnik, hogy az elmúlt 18 év első szakaszában élvezett magyar előny miatt következik be a jelenlegi magyar visszacsúszás: azért egyre kevésbé vonzó a magyar gazdasági környezet a külföldi tőkebefektetések számára, mert már elfogytak a privatizációs befektetések és a gazdaság legvonzóbb befektetési területeit már lefedték a külföldi befektetések. Itt azonban egy igazi magyar tőke-paradoxonnal állunk szembe: ha a külföldi működő tőke befektetések valóban tartós gyors gazdasági növekedést, gazdasági felzárkózást, az életszínvonal gyors felzárkózását és általános gazdasági jólétet teremtenek, akkor hogyan lehetséges, hogy a legjobban teljesítő ország csúszik le a leggyorsabban a gazdasági versenyképesség, a GDP növekedés, sőt még a külföldi tőke vonzás területén is?

Valójában ennek oka az, hogy Magyarországon felborult a gazdaság tulajdonosi- és tőkeszerkezete, ennek következtében felborult a profitszerkezet. A külföldi tulajdonosi részesedéssel működő szektor túlságosan erős lett a hazai tulajdonú gazdasági szereplőkhöz képest, ez mind a GDP részesedésben, mind a tiszta jövedelemből való részesedésben megmutatkozik. Ha felborul egy gazdaság tőke- és profitszerkezetének

egyensúlya – illetve az nem jön létre – annak hosszú távon negatív hatásai lesznek a gazdasági növekedésre, a felzárkózás lehetőségére, az életszínvonalra és még magára a tőkevonzó képességre is. Ez történik ma Magyarországon. A globális cégek kevés hazai beszállítót találnak, romlik a munkaerő minősége, a lehetségesnél kisebb a belföldi piac bővülése, valamint nőnek a vagyoni- és jövedelmi egyenlőtlenségek, ami destabilizálja a társadalmat és a politikát.

Következtetés

Az elmúlt 18 évben felborult a magyar gazdaság tőke- és profitszerkezete: a külföldi tulajdonosi részesedéssel működő szektor és a hazai tulajdonú szektor között jelentős különbség alakult ki az előző javára. Ez a profit repatriálások növekvő mértéke és nagysága miatt lefékezi a növekedést és rontja a tőkevonzó képességet. A magyar tőkeparadoxon megoldása egyszerű, meg kell erősíteni a hazai tulajdonú gazdaságot, különösen a kis- és középvállalati szektort. Ez egyszerre érdeke a hazai és a külföldi tulajdonú szektornak.

Trend

5. Nem vonzzák a magántőkét a magyarországi EU-programok

Az Európai Uniótól érkező pénzekből automatikusan javuló versenyképességet, gyorsuló növekedést, bővülő foglalkoztatást és magasabb költségvetési bevételeket vár a közgazdasági szakma. Ezzel szemben az eddig megismert játékszabályok szerint alacsony lesz a hazai tulajdonú vállalkozások részvétele az EU-programokban mind a pályázati nyertesek, mind a beszállítók között, alacsony lesz a termelő beruházások aránya, és igen alacsony lesz a magántőke részesedése az EU-pénzekből megvalósuló beruházásokban. Ez alacsony megtérülést ígér.

Háttér

Az Európai Uniótól a 2007-2013 közötti időszakban mintegy 24 milliárd euro vissza nem térítendő támogatást vár Magyarország. A megismert EU-programok, valamint az Új Magyarország Fejlesztési Terv játékszabályai szerint igen alacsony lesz a magánszektor

részesedése és magas a közösségi beruházások részesedése, ezen belül is az infrastrukturális fejlesztések aránya az EU-pénzekből finanszírozott programokban. Még nagyobb probléma, hogy várhatóan igen alacsony lesz a hazai tulajdonú vállalkozói szektor részesedése a programokból: alacsony lesz a nyertes magyar tulajdonú cégek aránya és mennyisége a kiírt pályázatokból, továbbá a megvalósuló fejlesztések beszállítói-kivitelezői között is igen alacsony lesz a magyar tulajdonú vállalkozói szektor részvétele. Miután az EU-támogatásokból megvalósuló fejlesztések döntő többsége közösségi fejlesztés, itt a magántőke szerepe eleve igen alacsony. A magyar magántőke szerepe még azoknál a fejlesztéseknél is elenyésző lehet, ahol a magántőke egyáltalában megjelenik.

Következtetés

Összességében megállapítható, hogy az EU-pénzekből finanszírozott fejlesztések a 2007-2013 közötti időszakban aligha erősítik a versenyképességet, aligha gyorsítják a növekedést és emelik a foglalkoztatást, mert erre csupán a magántőke részvétele adna garanciát. A magántőke gyenge részvétele miatt az EU-pénzekből finanszírozott fejlesztések várható megtérülési rátája alacsony lesz, míg a megvalósítás utáni járulékos költségek magasak lesznek, miközben bevétel nem képződik. A túlnyomórészt közösségi beruházások döntő részben külföldi tulajdonú cégcsoportoknak jelentenek majd többletmegrendelést, így tovább torzul a magyar gazdaság amúgy is felborult tulajdonosi- és tőkeszerkezete, ennek következtében a profitszerkezet.

Trend

6. Egy lehetőség: a kiszervezés

A Magyarországra beáramlott 60 milliárd euro külföldi tőke 17% érkezett a kiszervezett üzleti szolgáltatásokba. A közel 10 milliárd euros külföldi tőkebefektetés olyan üzleti szolgáltatási ágazatokba jött, amelyek alacsony tőkeigényűek, javítják a foglalkoztatási mérleget, nem rontják a fizetési mérleget és egyértelműen előnyösek a magyar gazdaság számára.

Háttér

Az eddig Magyarországra áramlott mintegy 60 milliárd euronyi külföldi tőkéből mintegy 10 milliárd euro a kiszervezett üzleti szolgáltatásokba érkezett. A kiszervezés (outsourcing) olyan vállalati tevékenységeket jelöl, amelyeket korábban a nagyvállalatok belső szervezeti egységei végeztek el, de ezeket megéri önálló cégekbe telepíteni. Ilyenek az informatikai tevékenységek jelentős része, az ügyfélszolgálat, a pénzügyi, számlakezelési, könyvviteli, humánerőforrás-menedzsmenti és egyéb ügyviteli, adminisztratív tevékenységek. A multinacionális cégek körében népszerű Budapest, mert már eddig is sok üzleti szolgáltatás települt Magyarországra, ezen belül a fővárosba, bőséges az irodahelység-kínálat, viszonylag alacsonyak az ingatlanköltségek, jók a műszaki és k+f kapacitások, valamint a külföldi munkaerő számára vonzó a budapesti élet. Gyengeségek azonban a szegényes nyelvtudás, a szakképzettség sokszor alacsony szintje és az, hogy Budapesten kívül gyakorlatilag bezárulnak a kiszervezés, az üzleti szolgáltatási központok létesítési lehetőségei.

Magyarország valóban a kelet- és közép-európai régió vezető szolgáltató központjává válhatna, de ehhez az oktatás és képzés, a nyelvtudás, valamint egy sor más területen is új politikára lenne szükség. A legnagyobb lehetőséget a magas hozzáadott értékű k+f és IT (információs technológia) szolgáltatások területe jelentené, mert itt a magyar hozzáadott érték többszöröse lehetne az eddigi, viszonylag alacsony magyar hozzáadott értékű szolgáltatásokkal szemben. Ugyanakkor az eddigi kedvező trend folytatódása megtörhet, mert a versenyképes nyelvtudással rendelkező magyar munkaerő egy része elvándorolhat más országokba, illetve a régió más fővárosai és városai versenyképességi mutatók tekintetében lekörözhetik Magyarországot.

Következtetés

A kiszervezett üzleti szolgáltatások magyarországi központjai valódi gazdasági kitörési lehetőséget jelentenek az eddigi magyar gazdaságpolitikai csapdából. Ezeknél a tevékenységeknél viszonylag magas a hozzáadott érték, alacsony a tőkeköltség, egyértelműen új piacot hoznak a befektetők és lehetőség van a hozzáadott érték fokozatos emelésére.

Trend

7. Kiféheredés helyett bérinfláció

A hazai közgazdasági szakma értetlenül áll egy új jelenség előtt: a bruttó átlagkeresetek 2006 negyedik negyedévében mintegy 9 %-kal növekedtek és 2007 első negyedévében is 8-10 % között lehetett a bruttó bérek növekedése. A gazdaság kiféheredésének vagy a kiugró inflációnak köszönhető-e a magas átlagkereset növekedés?

Háttér

2006 második félévében ugrottak meg Magyarországon a bruttó átlagkeresetek. A vállalkozói szféra jelentős részében az első megszorító csomag várható hatásainak a kivédésére előre kifizették a jutalmakat, prémiumokat, extra juttatásokat, így az előre kifizetett jövedelmek után nem kellett a magasabb közterheket megfizetni. A KSH adatai szerint 2006 második félévében már csupán 670 ezer egyéni vállalkozó szerepelt a nyilvántartásokban, ez 6 %-kal kevesebb, mint egy évvel korábban, miközben a vállalkozói igazolvánnyal is rendelkező egyéni vállalkozók száma 35 ezerrel, tehát 7,5 %-kal csökkent. Mindez így együtt egyes pénzügyi szakértők szerint akár a gazdaság kiféheredésének a jele is lehet, mert a dupla járulék fizetése helyett inkább a minimálbérnél magasabb jövedelmet fizettek ki a vállalkozók alkalmazottaiknak. Megjelenhet azonban ebben a meglóduló infláció hatása is: a munkaadók a munkavállalók reálkeresetének szinten tartására a meglóduló infláció mellett emelték a béreket. A harmadik lehetőség az, hogy azért következett be az egyéni vállalkozók 6 %-os, illetve a vállalkozói igazolvánnyal is rendelkező egyéni vállalkozók 7,5 %-os csökkenése, mert a vállalkozói szektor elhitte a kormánynak, hogy megszorítások jönnek. A megszorításokra adott védekező válasz áll tehát a vállalkozói szám csökkenése mögött, nem a gazdaság kiféheredése. Mi lehet az igazság?

2007 első negyedévében már 9 % közelébe ugrott az infláció és a második negyedévben is csak nagyon lassan csökken, várhatóan továbbra is a 8-9 % közötti sávban marad. A 2007-ben az üzleti szektorban várható 8-10 % közötti bruttó átlagkereset növekedés

mögött tehát alapvetően az infláció megugrása áll: ez a hatás bérinflációt, nem pedig a gazdaság kifehéredését jelzi.

A tényleges inflációnál is magasabb azonban a lakosság által érzékelt és várt infláció szintje: általában 10-15%-kal magasabb a lakosság által várt és érzékelt infláció szintje a tényleges inflációnál. A 2002-2006 közepe közötti 4 és fél évben átlagosan 10-15%-kal volt magasabb a lakosság által várt és érzékelt infláció, mint az adott években ténylegesen megvalósuló fogyasztói áremelkedés. 2006 második negyedévében azonban hirtelen megugrott a lakosság által várt infláció: míg a tényleges infláció 3 %-ról 6 %-ra ugrott, addig a lakosság által várt infláció 12 %-ról 23 %-ra ugrott fel. Míg a tényleges infláció kétszeresére növekedett, addig a lakosság által várt infláció már több mint kétszeresére növekedett! A lakosság tehát nem az infláció szintjét, hanem az inflációs rátában bekövetkező módosulást érzékeli: kétszeresére ugró tényleges inflációnál több mint kétszeresére növeli a várt infláció szintjét. Tovább árnyalja a képet, hogy az érzékelt infláció kisebb, mint a lakosság által várt infláció: 2006 negyedik negyedévében és 2007 első negyedévében mintegy 23 %-os lakossági várt inflációval szemben a lakosság által érzékelt infláció „csupán” 19 %-os volt, miközben akkor már 9 % felé haladt az infláció. Az emberek azért is várnak a hivatalos prognózisnál lényegesen magasabb inflációt, mert az általuk érzékelt infláció is lényegesen magasabb a hivatalos statisztika által közölt mértéknél: nem hiszik el a tényeket, ezért még kevésbé a prognózist.

A versenyszektor döntő többségében pozitív reálkereset bővülést várnak a munkavállalók és tartanak reálisnak a munkaadók: ez egy 8 % körüli inflációs sávban éves szinten legalább 8-10 %-os bruttó átlagkereset növekedést jelent. A bérek növekedését tehát alapvetően az infláció magyarázza, bérinflációról van szó és ennek nincs köze a gazdaság kifehéredéséhez: a gazdaság valójában tovább szürkült, mert a hazai kisvállalkozói körben jelentős a megemelkedett adó- és járulékkerhek előli jövedelemmenekítés.

Következtetés

A bruttó átlagkeresetek 2006 második félévében és 2007 első negyedévében tapasztalható megugrása egyértelműen az inflációnak köszönhető, illetve a később

megemelkedő adóterhek kivédési stratégiáját tükrözi: ebben tehát nincs szerepe a kifizéréseknek, pont fordítva, a megszorítási program a gazdaság további szűkülést vont maga után.

Trend

8. Egyre több az elbocsátás a magyar gazdaságban

2007 első negyedében 150 %-kal nőtt 2006 első negyedéhez képest az elbocsátások száma a magyar gazdaságban. A cégek többsége finanszírozási, termelési és értékesítési gondok, költségcsökkentés, eladósodás, felszámolás, illetve gyárbezárás miatt válik meg dolgozóitól.

Háttér

2007 első negyedében a korábbi év első negyedéhez képest 150 %-kal nőtt az elbocsátások száma. A feldolgozóiparban, ahol döntően exportra termelnek és a kormányzati megszorító politika hatásai kevésbé érzékelhetők, voltak a legnagyobbak az elbocsátások. A feldolgozóipar mellett a közigazgatás és az egészségügy körében a legmagasabb az elbocsátás. A legtöbben Közép-Magyarországon váltak munkanélkülivé, miközben a közép-magyarországi régió volt az eddig legdinamikusabban fejlődő régió. Meglepő, hogy a 300 fő felett foglalkoztató cégek a legnagyobb elbocsátók, őket követi a 100-300 fő között foglalkoztató cégcsoport és a relatíve legkevesebb elbocsátást a 100 fő alatti vállalkozói szektor jelentette be. Itt tehát csak részben tükröződik a kormányzat megszorító politikája, valami másról is szó van: megindult a tőke elvándorlása.

Következtetés

A gyorsan növekvő elbocsátások két, egyre erősebben összekapcsolódó okra vezethetők vissza: a tőke elvándorlására, illetve a kormányzati megszorító politikára. Mindez az év második felében várhatóan már a munkanélküliségi ráta növekedésében és a foglalkoztatási ráta csökkenésében jelenik meg.

Trend

9. Volt bevételi alternatíva a kormányzati megszorító politikával szemben

A kormányzat a munkát terheli a járulékok és adók emelésével: ezzel szemben volt, a költségvetési bevételeket bővítő alternatíva, ami az ÁFA 25 %-ra történő emelését jelentette volna.

Háttér

A megszorító csomag úgy kívánja helyreállítani a költségvetés egyensúlyát, hogy nagyobb mértékben adóemelésekkel, kisebb mértékben a költségvetési kiadások csökkentésével javítja a költségvetési mérleget. A költségvetési bevételek növekedését döntően a munkát terhelő új adók révén, illetve a meglévő adók és járulékok emelésével célozza meg. Emelte ugyan az általános forgalmi adót, valójában a 2006. január 1-én hibásan csökkentett ÁFA szintet emelte vissza a korábbi mértékre, azonban nem a fogyasztás és forgalmi szférát terhelő adók révén célozta meg a költségvetési egyensúly helyreállítását, hanem beindította a jövedelem szivattyút: 5 hónap alatt 6%-kal csökkentek is a reálkeresetek. Az igazi, legjobb alternatíva természetesen az lett volna, hogy a gazdasági növekedés gyorsításával, a foglalkoztatás bővítésével és egy ezt elindító teljeskörű adó- és járulékcsökkenéssel célozza meg a bevételek növekedését. Azonban a kormány egy ilyen gazdaságpolitikai fordulatban nem hitt, ezért maradt az egyoldalú, a költségvetési bevételeket adóemelés révén megcélzó intézkedéssorozat. A kormány mesterségesen lehűtötte a gazdaságot, ezzel csökkentette az adófizetők körét. Az egyéni vállalkozók, sőt a társasvállalkozók számának csökkenése és a csőd- valamint felszámolási eljárások növekedése egyértelműen jelzi, hogy szűkült az adófizetői kör Magyarországon.

Volt azonban egy kevésbé jó, de a mainál mégis jobb alternatíva. Ha ma már a kormány az adóemelések révén történő költségvetési bevétel növekedés mellett döntött, akkor nagyságrendileg több eredményt hozott volna – és lényegesen kisebb kárt okozott volna –, ha nem a munkát terhelő adókat és járulékokat növeli, valamint nem a munkát terhelő

új adófajtákat vezet be, hanem a fogyasztási és forgalmi szférában növeli az adóbevételt. Erre lehetőség lett volna az ÁFA 25 %-ra történő emelésével. A kormány tehát az ÁFA területén két súlyos hibát követett el: 2006. január 1-én elhibázott módon csökkentette az ÁFA-t, ezzel az év egészében több száz milliárd forint adóbevételről mondott le, teljesen feleslegesen; a második hiba pedig az volt, hogy 2007. január 1-én a most már kényszerű ÁFA-emelést nem 25 %-ra, hanem csupán az előző 22 %-os szintre irányozta elő. Az Európai Unióban Dániában 25 %-os a legmagasabb ÁFA-kulcs, tehát lett volna európai precedens is arra, hogy a valóban magas, de a költségvetési stabilitást biztosító 25 %-os ÁFA-szintet vezessük be.

Következtetés

A kormány a súlyos makrogazdasági egyensúlytalanság közepette hibás gazdaságpolitikai választ adott: a növekedés, foglalkoztatás és termelés dinamizálása révén nyerhető adóbevétel többletről lemondott, ehelyett adóemelések révén célozta meg a költségvetési egyensúly helyreállítását. Itt is hibázott azonban: a fogyasztási és forgalmi szektort terhelő adóemelések helyett a munkát terhelte új adókkal, illetve adó- és járulékemeléssel, ezzel szűkítette az adózók körét és egy lefelé vezető spirált indított el. A kormány egy hibás egyensúlyjavító stratégián belül is rossz döntést hozott.

Trend

10. Magasak a cégalapítás költségei Magyarországon

A magyar üzleti szektor romló versenyképessége, alacsony foglalkoztatási szintje, az alacsony gazdasági növekedési ráta, és a romló gazdasági környezet adatai mögött a nemzetközi összehasonlításban kirívóan magas ügyviteli és adminisztrációs követelmények húzódnak meg. Ezek közül az egyik legkirívóbb az új cégalapítás magas költsége: mind a tőkeigény, mind az adminisztrációs költségek elfogadhatatlanul magasak.

Háttér

Magyarországon egy korábbi világbanki felmérés szerint az ügyviteli és adminisztrációs költségek 25 %-os csökkentése 2,5 %-kal növelné a GDP növekedési ütemét. A nemzetközi összehasonlításban elfogadhatatlanul magas adminisztrációs költségek a gazdasági élet minden területén jelentkeznek, de ezek közül is az egyik legkirívóbb a cégalapítással kapcsolatos magas költségszint.

Míg egy új cég (Kft) minimális alaptőke előírása az egy főre jutó GNI százalékában számolva Magyarországon 74,2 %, addig az amerikai, brit és francia gazdaságban nincs minimális alaptőke követelmény új cég alapítása esetén. Szlovéniában csupán 16 %-os, Csehországban 37 %-os és Szlovákiában is csak 40 %-os a minimális alaptőke az egy főre jutó GNI százalékában. Hasonlóan kirívóan magas az új cégalapítás költségigénye. Míg Magyarországon az egy főre jutó GNI százalékában 21 % a cégalapítási költség, addig Dániában 0, az amerikai és brit gazdaságban 0,7 %, Szlovákiában 4,8 %, Csehországban 8,9 % és Szlovéniában is csak 9,4 %. Hasonlóan magas a cégalapítás időigénye, ami valójában szintén költség elem: míg az ausztrál és amerikai gazdaságban 10 nap alatti egy cégalapítás időigénye, a brit és román gazdaságban 20 nap alatt van, a szlovák, német és cseh gazdaságban 30 nap alatti idő alatt lehet céget alapítani, addig Magyarországon 38 nap egy új cég alapításának időigénye. A magyar gazdaságban új cég alapításához kötődő kirívóan magas költségszintet csak Lengyelország múlja felül, a régió többi gazdaságai és általában az Európai Unió gazdaságai nagyságrendileg kisebb terhet rónak egy új céget alapító vállalkozóra.

Következtetés

A magyar üzleti környezet egyértelműen munka és vállalkozás ellenes. Munkaellenes jellegét a magas adó- és járulékszint jelzi, míg a vállalkozásellenességet az előbbiek mellett az új cég alapításának nemzetközi összehasonlításban kirívóan magas költség- és időszükséglete bizonyítja.

Trend

11. Újabb érv a magán-egészségpénztárak bevezetése ellen

A több-biztosítós egészségügyi modell bevezetése ellen egyre több érv szól. A magánnyugdíj-rendszer bevezetése után a pénztárak 5-6 %-os költségszinttel dolgoznak, a jelenleg működő egészségpénztárak 10 %-os költségszinttel, míg az USA magánpénztárai 15-20 %-os költséghányaddal működnek. Az OEP jelenlegi 2 %-os költségszintjét többszörösen meghaladó költségszintek kialakulása tehát önmagában is értelmetlenné teszi a több-biztosítós egészségügyi rendszer bevezetését.

Háttér

A több-biztosítós egészségügyi rendszertől a mellette érvelők azt várják, hogy piaci versenyt teremt az egészségügyi szolgáltatások területén, és a verseny révén a szolgáltatások jobbak lesznek, míg a költségek csökkennek. Újabb elemzések fényében ennek fordítottja várható. A jelenleg is működő magán-egészségpénztárak Magyarországon 10 %-os költségszinttel működnek, míg az Országos Egészségpénztár 2 %-os törvényben meghatározott költségszinttel dolgozik. Az Egyesült Államok több-biztosítós egészségügyi modelljében a biztosítók 15-20 %-os költségszinttel működnek, ami kétszerese a jelenlegi magyar piaci szintnek. Jelenleg a magán-egészségpénztárakba belépők adókedvezményeket élveznek, majd a belépők és az egészségpénztárak gyakorlatilag megfelelnek az állami kedvezményt: ennek semmilyen jótékony hatása nem érezhető a versenyre és a költséghatékonyságra. A piaci verseny bevezetése elvileg is hibás, mert az egészség nem áru, az orvos dönt egy egészségügyi szolgáltatásról, ezért az „eladó” hozza meg a „vevő” helyett a döntést, ami kizárja a piac működését, hiszen a piaci működés csupán a kereslet és kínálat egyértelmű elkülönülése esetén lehet hatékony. Ha a kínálati oldalon döntenek a keresleti oldal igényeiről, akkor nem beszélhetünk piaci viszonyokról, tehát a kereslet és kínálat hatásai nem érvényesülhetnek.

Az elvi ellentmondás mellett a gyakorlat tényei is sokatmondóak. Az 1995-ben bevezetett nyugdíjreform nyomán létrejöttek a magánnyugdíj-pénztárak, amelyek 5-6 %-os költségszinttel működnek: évente bevételük 5-6%-t költik saját magukra. Ez azt jelenti, hogy az éves megtérülésből 5-6 %-os rész költségekre kerül elszámolásra, és ez a döntő oka annak, hogy az elmúlt 10 évben a magyar magánnyugdíj-pénztárak hozama csak kismértékben haladta meg az éves inflációt. Amennyiben bevezetésre kerül Magyarországon a több-biztosítós egészségügyi rendszer, akkor az új egészségügyi pénztárak legalább a jelenlegi 5-6 %-os magánnyugdíj-pénztári költségszintre ugranak majd fel, de valószínű, hogy a jelenleg is 10 %-os egészségpénztári költségszintet célozzák meg. Idővel azonban az amerikai 15-20 %-os költségszint is kialakulhat, hiszen az egészségpénztárak olyan meghatározó szereplői lehetnek a költségvetési politikának, hogy az amerikai példához hasonlóan kikényszerítik az államilag elismert magas költségszinteket. Szemben a magánnyugdíj-pénztári rendszerrel, ahol a hozamoknak mégiscsak igazodniuk kell az inflációhoz, és a rossz működést azonnal leleplezi az, ha az infláció alatti vagy csak az inflációt kismértékben meghaladó hozamok alakulnak ki.

A több-biztosítós egészségügyi modellben ilyen piaci kontroll nincs: elvárható tőzsdei hozamok vagy kamatszintek nem határozzák meg az egészségpénztárak bevételi-kiadási arányait. Így az egészségpénztárak működésénél nincs olyan piaci kontroll, ami visszatartaná a több-biztosítós modell pénztárait a költségek állandó emelésétől. Egy puha költségvetési korláttal működő több-biztosítós egészségügyi modell eleve nem lehet hatékony, mert a szolgáltatók elsősorban nem a szolgáltatások minőségében, hatékonyságában, ezen belül költséghatékonyságában fognak versenyezni egymással, hanem a költségektől eltérített szolgáltatási szintekben. A piaci verseny így egy nagyságrendileg nagyobb költséggel működő egészségügyi rendszert hozhat, amelyből természetes módon kirostálódnak azok, akikre sokat kell költeni: miután a több-biztosítós modell tagjai saját magukra költenek sokat, ezért a szolgáltatásokat igénybevevőkre már nem marad elég pénzük.

Következtetés

Az 1995-ben bevezetett nyugdíjpénztárak 10 éves működése, valamint a jelenleg is már működő magán-egészségpénztárak számai egyértelműen jelzi, hogy a mai 2 %-os

költségszintnél 3-10-szer többé kerülhet a több-biztosítós egészségügyi modell bevezetése. Elvileg is kizárt a verseny, de a költséghatékonyságon alapuló verseny gyakorlati megvalósulása is valószínűtlen és valószerűtlen.

Trend

12. Tovább nőhet a külföldi befektetők piaci súlya a magyar bankrendszerben

Az európai bankrendszerben felgyorsult a fúziós hullám és ennek hatására a közép- és kelet-európai régióban tovább nőhet a külföldi tulajdonban lévő bankok aránya a teljes bankrendszeren belül. Szlovákiában már 98 %-os a külföldi pénzüzetek piaci súlya, Magyarországon még 84 %: a következő évek során a magyar bankrendszerben is 95 % közelébe emelkedhet a külföldi befektetők piaci részesedése.

Háttér

Az európai pénzüzeti piacon újabb fúziós hullámnak vagyunk tanúi, amely két okra vezethető vissza: az amerikai és brit bankfelvásárlások megelőzése, illetve a piaci részesedések növeléséből eredő nyereségtöbblet elérése. A külföldi pénzüzetek már ma is meghatározó szereplői a közép- és kelet-európai országok pénzpiacainak, hiszen a szlovák pénzüzeti rendszer 98 %-a, a horvát bankrendszer 92 %-a, a román bankrendszer 88 %-a, a cseh bankrendszer 85 %-a és a magyar pénzüzeti rendszer 84 %-a külföldi tulajdonú szereplők kezében van. Az európai fúziós hullám azonban várhatóan tovább növeli a külföldi pénzüzetek súlyát a közép- és kelet-európai országok pénzpiacain, mert az egyre nagyobb szereplők egyre nagyobb tőkével, piaci részesedéssel, hálózattal, politikai és gazdasági súllyal vesznek részt az adott országok gazdaságában. Magyarországon a következő két évben várható, hogy a külföldi pénzüzeti befektetők a jelenlegi 84 %-ról 95 % körül szintre emelik részesedésüket.

Következtetés

A következő években lényegében befejeződhet a magyar pénzpiac átadása a külföldi befektetők számára: 95 % közelébe emelkedhet a külföldi pénzüzetek piaci

részesedése a hazai pénzpiacra, miközben a Budapesti Értéktőzsde már külföldi tulajdonban van és a részvények legalább 85% külföldi befektetők kezében van.

Trend

13. Nő a rossz hitelek állománya

2005 negyedik negyedévéhez képest 2006 utolsó negyedévében már 10 %-kal magasabb a rossz hitelek állománya a lakossági hiteleken belül Magyarországon. Míg 2005 végén 3500 milliárd forint körül alakult a rossz hitelek állománya, addig egy évvel később már mintegy 700 milliárd forinttal több rossz hitelt jelentettek a bankok. Gyorsan nő tehát Magyarországon a problémás hitelek aránya a lakossági körben.

Háttér

A lakossági befektetők körében a teljes pénzügyi megtakarítások mintegy 37 % van készpénz és betét formában, mintegy 34 % részvény és részesedés formában, a nyugdíjpénztári díjtartalékok 11%-t, az életbiztosítási díjtartalék 6%-t és a nem részvény értékpapírok további 6%-t tesznek ki, az egyéb megtakarítások részesedése szintén 6 % körüli. Kissé növekedett a hosszú távú befektetések és a részvények aránya, ez alapvetően a kamatadó múlt évi bevezetésének köszönhető. A pénzügyi szektor bővülése 2007-ben már lassult, elsősorban a lakáshitel-állomány bővülése tört meg, a fogyasztási és személyi hitelek bővülésében eddig még nem tükröződött a kormányzati megszorító politika. Gyorsan nő ugyanakkor a rossz hitelek aránya és állománya, bár részesedése még mindig viszonylag alacsony. A rossz hitelek állománya 2005 végéről 2006 végére, tehát egy év alatt 10 %-kal nőtt: 2,4 %-ról 2,7 %-ra. Miután a lakosság hitelfelvételi kedve ezidáig nem csökkent, mert az adó- és járulékemelésekből, valamint a megugró inflációból és a gazdasági környezet romlásából fakadó jövedelem kiesést családok százezrei többelhitelből fedezik, ezért a rossz lakossági hitelállomány gyors bővülését várhatjuk a következő negyedévekben. Minden ötödik magyar állampolgárnak van pénzügyi megtakarítása és ugyancsak minden ötödik magyar állampolgár rendelkezik hitellel, bár a két társadalmi ötöd nem azonos összetételű. A gazdasági klíma romlása

mellett is folyamatosan bővülő lakossági fogyasztási és személyi hitelállomány azt jelzi, hogy egyre nagyobb ára lesz a hitelállomány bővülésének: 2007-ben is 10-15 %-os mértékben bővíthet a rossz hitelek állománya és meghaladhatja az 5000 milliárd forintos szintet.

Következtetés

A háztartások jelentős része előre menekül: új hitelből fedezi a kieső jövedelmeket. A készpénz és betétek magas aránya a teljes pénzügyi megtakarítások között azt jelzi azonban, hogy a magyar lakosság igen érzékeny a rövid távú hatásokra, mert munkahely elvesztése, egy újabb kormányzati megszorító csomag, az infláció tartósan magas szinten való beragadása, vagy váratlan árfolyam problémák egyaránt megingathatják a lakosság eddigi változatlan hitelfelvételi kedvét.

Trend

14. Már csak a legkockázatosabb hitelfajta bővül dinamikusán Magyarországon

A szabad felhasználású jelzáloghitelek jelentik a legkockázatosabb hitelfajtát a felvevő háztartások részére, mert az ingatlanra terhelt hitel már eléri a családok „belső védőgyűrűit”. A 2005 tavasza és 2007 tavasza között felvett új hitelek 40 % már szabad felhasználású jelzáloghitel, és a lakosság a jövedelemcsökkenést alapvetően a legkockázatosabb hitelfajtában való hitelfelvétellel egyenlítette ki.

Háttér

2005 tavasza és 2007 tavasza között mintegy 600 milliárd forinttal nőtt a háztartásoknak nyújtott szabadfelhasználású jelzáloghitelek állománya. A legkockázatosabb hitelfajtát jelentő hitelállománynak mintegy 90 % svájci frankban, 6,5 % euróban és 5 % forintban került nyújtásra. A kormányzati megszorítás egyes nagy lakossági csoportokat eltolt a gyakorlatilag utolsó lehetséges választható stratégia felé: mindenáron megőrizni a fogyasztási szintet, ehhez hiteleket felvenni, de a hitelek közül már csupán a

legkockázatosabb szabadfelhasználású jelzáloghitelek felvételére volt mód. Magyarországon a magántulajdonú lakások és házak aránya a teljes lakáscélú ingatlanállományon belül 90 % felett van, így elvileg ez a lakossági stratégia hosszú ideig következő még. Ha egyes lakossági csoportoknál az ingatlanpiacon elindult áresések következtében olyan helyzet alakul ki, hogy a korábban fedezetként lekötött ingatlan értéke csökken, akkor a bankok számára a kihelyezett jelzáloggal biztosított hitelek behajtása kérdésessé válik. Bár a magyar lakáscélú ingatlanállományon belül 90 %-ot is meghaladja a magántulajdonú ingatlanok aránya, ezért szinte korlátlan mértékben bővíthető a szabadfelhasználású jelzáloghitelezés, egy ilyen váratlan ingatlanpiaci folyamat óvatosabbá teheti a bankokat: nagy lakossági csoportok szabadfelhasználású jelzáloghiteleinek esetleges bedőlése leállíthatja a teljes hitelállomány bővülést.

Következtetés

A szabadfelhasználású jelzáloghitelek dinamikus bővülése tartja fenn a hitelállomány bővülést a hazai pénzügyi szektorban. Ez a felvevő háztartások részére a legkockázatosabb hitelfajta, az ingatlanpiac váratlan folyamatai megingathatják a bankok, illetve a lakossági hitelfelvevők stratégiáját.

Trend

15. Továbbra is jelentős az eltérés a német és magyar konjunktúraindexek között

Egészen 2002 végéig a német konjunktúraindex és a magyar exportdinamika (magyar konjunktúraindex) gyakorlatilag azonos sávban mozogtak. 2005-től azonban jelentős eltérés alakult ki a német és a magyar konjunktúraindex között: ez a különbség tovább nőtt 2006 végén és 2007 elején.

Háttér

A német konjunktúraindex az IFO kutatóintézet konjunktúraindexe, amely az elmúlt évtizedben bizonyította a megbízhatóságát: a konjunktúraindex csökkenése a következő negyedévekben alacsonyabb gazdasági növekedést tükrözött, a konjunktúraindex növekedése előbb-utóbb magasabb gazdasági növekedésben, csökkenő munkanélküliségben és magasabb exportban jelent meg. A magyar konjunktúraindex gyakorlatilag azonos az éves exportnövekedés dinamikájával, hiszen a GDP 60 %-át kitevő külföldi működő tőke állomány olyan GDP szerkezetet alapoz meg, amelyben a magyar GDP legalább 50 % a külföldi cégcsoportok teljesítményéből ered, és az export/GDP arány 75 % közelében van. A magyar exportdinamikát ezért korrekt módon lehet konjunktúraindexként is használni.

A német és a magyar konjunktúraindex a 90-es évtized második felében és az új évtized első három évében megbízhatóan tükrözte a két gazdaság konjunktúráját: a német és a magyar konjunktúraindex gyakorlatilag együtt mozgott egészen 2002 végéig. 2003-tól kismértékben kezdett eltérni egymástól a két index, 2003-ban és 2004-ben még csupán 10 % körüli volt a német és a magyar konjunktúraindex közötti különbség, szemben a korábbi gyakorlatilag egyvonalú mozgással. 2005-ben jött az újabb fordulat, amikor a német konjunktúraindex hirtelen megugrott, míg a magyar konjunktúraindexet jelző exportnövekedési dinamika gyakorlatilag stabil szinten mozgott. 2005-től egészen 2006 végéig már mintegy 30 pontos különbség alakult ki a két konjunktúraindex között. 2007 első hónapjaiban tovább nőtt a két konjunktúraindex közötti különbség, ami pontosan tükrözi a német és a magyar gazdaság eltérő irányát: míg a német gazdaságban az optimizmus, a rendelésállomány, a foglalkoztatás és a többi meghatározó makrogazdasági trend pozitív irányba változik, addig a magyar gazdaság esetében fordított a helyzet.

A magyar konjunktúraindex azonban még jelentősen torzít is, hiszen csupán az exportdinamikát, tehát a külkereskedelmi tevékenységet veszi figyelembe, a hazai piac és a hazai gazdaság, tehát a GDP másik fele ebben nem vesz részt. Ha rendelkezniénk egy olyan magyar konjunktúraindexszel, amely nem csupán az exportdinamikát tükrözné,

hanem a teljes magyar gazdasági aktivitást is, akkor nagyságrendileg még nagyobb lenne az elkanyarodás a német konjunktúraindextől.

Következtetés

A magyar és a német gazdasági konjunktúra 2003-tól kezdett elválni egymástól. 2005-től már éles a különbség, és ehhez képest is jelentősen bővül a rés 2007 elejétől, hiszen a német konjunktúraindex továbbra is felfelé tart, míg a magyar konjunktúraindex szerepét betöltő exportdinamika gyakorlatilag stagnál: a helyzet ennél rosszabb, mert ebben csak a külgazdaság szerepel, a belföldi gazdaság nem.

Trend

16. Gazdasági fejlettség és a nők aránya a kormányzásban

Egy friss felmérés szerint szoros összefüggés van a gazdasági fejlettség és az egy főre eső életszínvonal, valamint a nők kormányzásban betöltött szerepe, aránya között: minél magasabb a nők részaránya a kormányzásban, annál fejlettebb az adott ország és annál magasabb az adott országban az életszínvonal.

Háttér

A világ országai közül Finnországban a legmagasabb a nők kormányban betöltött aránya (60 %), Norvégiában és Spanyolországban is egyaránt messze az átlag fölötti (47 %), Svédországban (41 %), Nagy-Britanniában (39 %), Németországban (37,5 %) szintén relatíve magasnak tekinthetők a nők aránya. A középmezőnyben foglal helyet Dánia (32 %), Hollandia (31 %), Ausztria (31 %), Svájc (29 %) és az USA (27 %). A „negyedes” arány alatt szereplő országok, tehát ahol a nők kormányban betöltött aránya 25 % alatt van találjuk Magyarországot (23 %), Olaszországot (19 %), Lengyelországot és Csehországot (mindkettőnél 17 %), Görögországot (16 %), Portugáliát (12 %), Szlovákiát (7 %), míg a román kormánynak egyáltalán nincs női tagja. A nők kormányban betöltött aránya érdekes módon igen szoros egyezést mutat a gazdasági fejlettséggel és az egy

főre eső életszínvonallal. Magas gazdasági fejlettséget és magas életszínvonalat elérő országokban magas a nők kormányban való részvételi aránya, de a fordítottja is igaz: az Európai Unió legkevésbé fejlett országaiban mutatkozik a legkisebb női részarány a kormánytagok között.

Magyarországon ma a liberális párt indított el kampányt, amely szerint törvénynek kellene előírnia, hogy a listás képviselők 50 % női képviselő legyen a parlamentben. Ebből még nem következik a nők magasabb kormányzati részvétele, de a politikai eliten belül a javaslat valószínűleg emelné a női képviselők részarányát. Az új francia kormányban szintén az egyik legmagasabb európai részvételt mutatja a női miniszterek aránya.

Következtetés

Jelenleg nem ismerünk olyan közgazdasági elemzést, amely megmutatja, hogy azért fejlettebb-e egy gazdaság, mert több nő van az adott ország kormányában, vagy fordítva, attól kerülhet több nő a kormányba, mert az adott ország gazdasága fejlettebb és az életszínvonal magasabb. Ettől még a tény marad: szoros pozitív összefüggés áll fenn egy ország fejlettsége és életszínvonala, valamint a kormányzatban résztvevő a nők aránya között.